

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на Миглена Маринова

ИЗКУСТВО И ОБЩЕСТВО ВЪВ ФИЛОСОФИЯТА НА ХОСЕ ОРТЕГА-И-ГАСЕТ

Дисертацията е в обем от 186 стр. и се състои от Въведение, четири глави и Заключение. В списъка на използваната литература фигурират 101 заглавия на български, испански, английски и френски език. Във всяка от главите се изследват характерни и значими теми от философията на Ортега-и-Гасет. В първа глава в центъра на вниманието на дисертантката е проблематиката на отношенията човек - социална среда; във втора – кризата на Модерността; в трета и четвърта – ролята на изкуството в социалния живот (теми като отношение на изкуството към техниката и играта, дилемата чисто изкуство - социално значимо изкуство, призиванието в изкуството).

Както се вижда и от темата на дисертацията, изследването изхожда от позицията на авторката, че в творчеството на Ортега-и-Гасет проблематиките на изкуството и на социалната философия се намират в органична връзка. Изкуството играе важна роля в социално-философската доктрина на Ортега. Колкото и да е рисковано да се говори за такава, при положение, че неговите философските възгледи претърпяват съществени трансформации през годините.

Ако приемем, че един от лайтмотивите в социалната философия на Ортега-и-Гасет е рефлексията върху Модерността и критиката на съвременната цивилизация с оглед на нейното технократизиране, на преден план при него се извежда проблемът за поглъщане на отделната личност от социалното, за нейното обезличаване – позиция, характерна за немалко философи от първата половина на ХХ в. За „човека-маса“, ако използваме термина на Ортега, е характерно консуматорско отношение към света,

което го обрича на едно посредствено съществуване. В този смисъл модерната цивилизация се оказва в състояние на самоотрицание – нейната съдба е в ръцете на тип човек, чийто манталитет контрастира на основните й ценности.

Ето защо, според испанския философ е толкова важна съвременната роля на изкуството. В него той вижда средство за възраждане на саморефлексивността на модерната цивилизация, което би дало възможност за преодоляване на самодоволството на консуматорското общество. Наистина, в трета и четвърта глава на дисертацията М. Маринова предлага подробен и задълбочен преглед на развитието на собствено естетическите възгледи на Ортега-и-Гасет, но от моя гледна точка основното достойнство на нейната дисертация е именно представянето на оригиналната концепция на този философ относно възможната роля на изкуството за решаване на кардинални проблеми на съвременната цивилизация.

За сериозния интерес на дисертантката към философията на Ортега-и-Гасет свидетелства и фактът, че към настоящия момент тя има вече пет публикации върху неговото творчество. Внушава респект и наличието на голям брой заглавия на испански – както на самия Ортега, така и на съвременни автори – в библиографията. Работата с текстове в оригинал винаги дава определени преимущества с оглед на по-задълбоченото разбиране на съответната материя. Коментар на заявените в автореферата приноси няма да правя, тъй като съм принципен противник на този „жанр“. Относно самостоятелността на изследването нямам никакви съмнения.

Като цяло, по мое виждане, дисертацията на Миглена Маринова представлява едно компетентно и задълбочено изследване на интересна и значима философска тема. С оглед на всичко гореизложено изразявам

моего твърдо убеждение, че тя дава всички основания нейната авторка да получи образователно-научната степен „доктор по философия“.

02.09.2019 г.

проф. дфн Пламен Макариев